

FOSFOR nr. 3 (september – oktober – november 2007)

Inhoudstafel :

- [Edito](#)
- [Mijn gedacht: "Afrika moet voluit gaan voor meer handel om uit de onderontwikkeling te geraken."](#)
- [Waarom blijft Afrika toch zo arm?](#)
- [‘Samen kunnen we onze stemmen luider laten klinken’](#)
- [Kleurrijke Gezondheidsdag in Limburg](#)
- [Winnaars maandloon bekend](#)
- [Syndicalisten uit Peru en Nicaragua op bezoek](#)
- [Viva Bolivia!](#)
- [Culinaire wereldreis in Bokrijk](#)
- [Ladies in Red op zoek naar Supervrouw](#)
- [Peru: vakbondstrijd niet gemakkelijker na aardbeving](#)
- [Wereldkeuken: Nhopi dovi \(Pompoensaus met pinda's\)](#)
- [FOS-spotting](#)
- [FOS in 2006 – jaarverslag](#)

Edito:

Het is geen leuk idee, maar stel. Stel dat de werkloosheid in ons land de pan uit swingt. Stel dat de sociale zekerheid het daardoor begeeft. Stel, jij wordt daar ook door getroffen. Maar stel dat je het al snel over een andere boeg gooit, en erin slaagt om wat tomaten te verbouwen in je tuin of, desnoods, wat kruiden op je balkon. Stel dat je producten in de hele buurt aanslaan. Je slaagt erin om je kinderen naar school te sturen, om als het nodig is naar de dokter te gaan. Het lijkt misschien al te gek – maar stel: er komen producten uit een ander continent in je buurt op de markt, tegen een veel lagere prijs dan de jouwe. Wat zou je dan doen? Zou je dan niet aandringen bij je regering om de invoertarieven van die buitenlandse producten te verhogen, en zeker niet te verlagen, zodat je een eerlijke kans maakt? Al te ver gezocht, zeg je? Dat is dan buiten de Europese Unie gerekend. Lees FOS Focus en geloof je ogen niet.

Annuschka Vandewalle
Algemeen Secretaris FOS

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Mijn gedacht: "Afrika moet voluit gaan voor meer handel om uit de onderontwikkeling te geraken."

> Noord

Ja, op voorwaarde dat de ACS-landen (landen uit Afrika, Caraïben en Stille Oceaan) een eerlijke kans krijgen om zich te ontwikkelen. Bij het sluiten van de economische partnerschapsakkoorden (EPA's) moet ontwikkeling en armoedebestrijding de hoofddoelstelling zijn van de EU. Goede EPA's zijn akkoorden waarin de ACS-landen voldoende tijd en middelen krijgen om zich aan te passen. Zoniet worden de ACS-landen met zwakke markten weggeconcentreerd door sterke Europese markten en sterkere ACS-markten uit de eigen regio. De ACS-landen moeten geen markten openen voor Europese concurrentie zolang hun onderlinge regionale integratie niet ver genoeg gevorderd is.

Saïd El Khadraoui
Europees Parlements lid sp.a

> Zuid

Deze stelling is misleidend en fout om een aantal redenen. Afrika is niet arm door een gebrek aan internationale handel. De armoede is juist voor een groot deel te wijten aan Afrika's verkeerde rol in de wereldeconomie. Ons continent is een leverancier van grondstoffen voor de wereldeconomie gebleven, de toegevoegde waarde wordt buiten Afrika gecreëerd. Bovendien zijn Afrikaanse economieën tweeledig, met een kleine formele sector, die doorgaans los staat van informele en rurale economieën waar de meeste mensen moeten vechten om te overleven. Dat zijn de problemen die moeten aangepakt worden voor we armoede de wereld kunnen uithelpen. Meer handel onder de huidige voorwaarden zal onze ellende enkel verderzetten.

Herbert Jauch
Senior onderzoeker bij LaRRI, FOS-partner in Namibië.

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Waarom blijft Afrika toch zo arm?

>> meer handel, minder inkomsten <<

Droogte, oorlogen en vooral veel corruptie. Dat zijn woorden die je vaak hoort vallen als het gaat over de oorzaken van de almaar voortdurende problemen in Afrika. Enkele andere oorzaken blijven buiten beeld. Zo wordt Afrika in de jacht naar goedkope grondstoffen tot op vandaag leeggeroofd. En wat Europa op dit moment in petto heeft, slaat alles.

Ontwikkelingshulp geven op voorwaarde van 'goed bestuur'. Klinkt logisch, op zich zelfs een nobele zaak. Maar het is gevaarlijk om te denken dat het enkel 'slecht bestuur' is dat Afrika de das omdoet. Net zoals het 'geloof' dat we eindelijk de oplossing gevonden hebben, namelijk dat meer handel Afrika uit het moeras van onderontwikkeling zal trekken. Simpele oplossingen bestaan niet, net zo min als simpele oorzaken.

Verfijnde methodes

Een van die oorzaken van de huidige problemen in Afrika, is het feit dat het continent altijd door het Westen misbruikt is als melkkoe voor grondstoffen. Het begon met de slavenhandel: meer dan 10 miljoen mensen volgens voorzichtige schattingen. Het ging verder met landbouwproducten als rubber, cacao en katoen en met de minerale schatten. De manden vol met afgehakte handen die men onder het regime van Leopold II eiste als bewijs dat mensen die niet genoeg rubber oogstten als 'stichtend' voorbeeld dienden, is daarvan een triest hoogtepunt.

Vandaag zijn de methoden verfijnder, en is de retoriek verhullender. En ook al zijn niet alle overheden, ambtenaren, zakenlieden, ontwikkelingswerkers enz. over één kam te scheren, de essentie blijft overeind: het westerse, multinationale bedrijfsleven is nog steeds wereldwijd op jacht naar de goedkoopste grondstoffen. Naar plaatsen waar je het meeste waar voor je geld krijgt. En waar de producenten en arbeiders de laagste inkomens en de minste rechten hebben. Westerse bedrijven krijgen daarbij de steun van westerse overheden. Die handelen uit nationaal eigenbelang: "Elk land moet overleven in

een wereldwijde competitie", weet je wel. En zo eisen westerse overheden als voorwaarde voor hun hulp, dat ontwikkelingslanden hun grenzen voor handel en investeringen uit het Westen openstellen.

Voor wat hoort wat

De nieuwste truc uit deze doos zijn de EPA's, de Economische PartnerschapsAkkoorden, die de Europese Unie (EU) met voornamelijk oud-kolonies wil afsluiten: Afrikaanse en Caraïbische landen, en landen uit de Stille Oceaan (zogenaamde ACS-landen). In theorie zijn het 'instrumenten voor ontwikkeling': de betrokken landen krijgen 'de kans' om meer Europese producten in te voeren en Europese investeerders aan te trekken. Ook al worden Afrikaanse landen nu reeds overspoeld door Europese melk, suiker, graan, slachtkuikens, uien, en andere landbouwproducten. Die komen tegen afbraakprijzen op hun markt. Lokale boeren worden weggeconcentreerd.

Een vreemde visie op ontwikkeling, die neoliberalisme heet. Met de EPA's zet de EU nog een stapje verder in die richting. Tot nu toe konden veel Afrikaanse landen hun suiker, rijst en andere producten op de Europese markten kwijt zonder invoerbelastingen of beperkingen op de hoeveelheid. In de toekomst wil de EU hiervoor iets in ruil, namelijk dat deze landen hun markten openstellen voor Europese producten, en hier geen invoerbelastingen meer op heffen.

Inkomsten afschaffen

Voor Afrikaanse overheden zou dat een groot verlies van inkomsten betekenen. In het Westen komt het overgrote deel van de inkomsten van de overheid uit belastingen op inkomsten en op winsten van het bedrijfsleven. Maar in de meeste Afrikaanse landen ligt dat anders. Daar verdienen maar heel weinig mensen een, vaak ook nog laag, inkomen; er zijn nog weinig lokale bedrijven. Bovendien hebben de grote internationale bedrijven meestal regelingen bedongen waardoor zij hun winsten met een minimale belasting mogen uitvoeren. Dus veel inkomsten krijgen die overheden niet uit dat soort belastingen. Waar zij relatief veel aan 'verdienen' zijn de belastingen op invoer van producten waarvoor tarieven gelden. Maar de expliciete bedoeling van de EPA's is nu juist het afschaffen van die tarieven!

Gedaan met ontwikkeling

Als je naar de absolute bedragen kijkt die de Afrikaanse overheden zouden gaan mislopen, lijkt het niet eens zoveel. Maar we mogen niet uit het oog verliezen dat we het over landen en overheden hebben met een heel laag nationaal inkomen. Neem een land als Zimbabwe met 15 miljoen inwoners en een overheidsbegroting lager dan die van Gent. Als daarvan dan 10-20-30% of meer afgaat, waar moet zo'n overheid dan haar wegen, telefoonlijnen en waterleidingen van betalen? Om nog maar niet te spreken over onderwijs en gezondheidszorg....

Eigenlijk zouden Afrikaanse landen hun tarieven moeten verhógen om hun eigen landbouw en industrie te beschermen en de productie op poten te kunnen zetten. Pas wanneer dat gebeurd is en zij de concurrentie met andere landen aankunnen, zouden de beschermende tarieven geleidelijk aan afgebouwd kunnen worden. Maar als de EPA's en de verlaagde tarieven erdoor komen, is het dus gedaan met de lokale verkoop door de Afrikaanse producenten. Dus ook met inkomens en banen. Kortom, met ontwikkeling.

En wanneer de lokale industrie niet van de grond kan komen, worden Afrikaanse landen veroordeeld tot de status van eeuwige leverancier van grondstoffen. Die zijn laag geprijsd op de wereldmarkt: de grote winsten zitten in de verwerking ervan, en die vindt in het Westen plaats.

Een wortel en een stok

Waarom zouden Afrikaanse landen dan zo gek zijn om in te stemmen met die EPA's? Er lijken toch alleen maar nadelen aan vast te zitten? Enerzijds wordt hen een grote dikke wortel voorgehouden die moeilijk te weerstaan is: als jullie je grenzen openstellen voor westerse producten en investeringen dan gaan wij jullie exporten naar Europa ook gemakkelijker maken. Nu ja, wel niet voor suiker en rijst, tenzij je tot de allerarmste landen behoort, maar wel voor een heel aantal andere producten, ten minste in hun onbewerkte vorm.

Anderzijds krijgen Afrikaanse landen ook met dreigementen af te rekenen. Ook zij hebben buitenlandse valuta nodig: ze hebben vaak torenhoge schulden, of moeten gas of olie importeren. Maar die valuta krijg je alleen door te exporteren. Landen als Botswana en Namibië verdienen een heel groot deel van hun buitenlandse valuta door het exporteren van rundvlees; Kenia is voor zijn valuta erg afhankelijk van de export van bloemen naar Europa. Europa dreigt in de onderhandelingen botweg om op 1 januari 2008 die exporten onmogelijk te maken, tenzij die landen de EPA-verdragen ondertekenen. Voor dat soort landen is het een kwestie van slikken of stikken.

SolidariteitsAkkoorden

Er is een Engels gezegde dat luidt: 'Beggars can't be choosers'. Het betekent zo veel als: wanneer je arm bent heb je niets in de pap te brokken, kan je niet met je vuist op tafel slaan. Tenzij de Afrikaanse landen met ondersteuning en lobbyen van ons, kritische en solidaire, individuen en organisaties in Europa, die EPA's kunnen tegenhouden en vervangen door echte overeenkomsten van solidariteit die niet gaan over de winstmogelijkheden van de grote bedrijven, maar over werk, inkomen en ontwikkelingsmogelijkheden voor Afrikanen, mensen als jij en ik.

Winnaars en verliezers

Een recente impactstudie door de Economische Commissie voor Afrika van de VN, schat dat de volledige openstelling van de markten zal leiden tot een verlies aan overheidsinkomen van

- 6% voor Burundi en Mauritius,
- 8% voor de Seychellen
- 16,5 voor Djibouti
- 20% in Guinee Bissau en Ghana

De Economische Commissie voor Afrika van de VN stelde in september 2005 een reeks impactstudies voor waaruit blijkt dat de intrede van de EPA's een groei van de EU-export zal mogelijk maken van:

- 1,15 miljard € in oostelijk en zuidelijk Afrika
- 1,87 miljard € in West-Afrika
- 0,69 miljard € in centraal Afrika

wat kan jij doen?

Lobbywerk achter de schermen is belangrijk, maar kan veel meer effect hebben

wanneer de Europese politici merken dat hun kiezers ook verontwaardigd zijn door het EPA-verhaal. Op www.stopepas.be kan je de petitie tekenen. Naar aanleiding van belangrijke onderhandelingen, voeren we regelmatig en zichtbaar protest voor de EU-poorten. Op www.11.be en op www.fos-socsol.be vind je regelmatig informatie over EPA's en de actiemomenten voor de deur van de EU-beleidsmakers. Zet zeker ook vrijdag 26 oktober in je agenda als Krabdag, en wie weet wint jouw lot ... voor Afrika!

Jos Martens, landencoördinator voor FOS in Zuid-Afrika

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

'Samen kunnen we onze stemmen luider laten klinken'

Als de prijzen verder dalen, dan gaan onze katoenboeren ten onder. En de arbeidsplaatsen met hen.

Naome Chakanye is economiste en onderzoekster bij LEDRIZ, partner van FOS in Zimbabwe. Ledriz is het een onderzoeksinstituut verbonden aan de vakbondskoepel ZCTU. Naome vertelde ons wat de mogelijke gevolgen zijn van de nieuwe liberalisering die de Europese Unie wil bedingen met de Economische PartnerschapsAkkoorden (EPA's). En hoe netwerken van organisaties het tij kunnen keren.

Zou meer exporteren naar Europa geen zegen zijn voor een land als Zimbabwe?

Maar we hadden al toegang tot de Europese markten! Alleen wordt ons nu gevraagd om zelf ook onze markten meer open te stellen voor Europese producten. Onze kleine export naar jullie contreien weegt niet op tegen de mogelijke overrompeling van onze markt met Europese producten, de voordelen wegen niet op tegen de nadelen. Hoe kunnen we trouwens meer gaan exporteren als onze producenten toch niet aan de Europese standaarden voor voedselveiligheid kunnen voldoen? Neem iemand die het geluk heeft dat hij enkele koeien heeft. Hij laat ze grazen op een of ander domein. Hoe moet hij informatie gaan geven over de zuurtegraad van de bodem waar die koe heeft gegeten? En stel dat hem dat wel lukt. Dan moet hij een keurmerk kopen om aan zijn product te hangen. Maar dat kan enkel in het buitenland gekocht worden. Waar moet hij het buitenlands geld halen om dit te kopen? Ik denk ook aan het voorbeeld van een boer die toegang kreeg tot de Europese markt voor zijn sinaasappels. Na het regelen van de verpakking, de verscheping enzovoort, kreeg hij te horen dat zijn sinaasappels om een of andere reden bij aankomst afgekeurd werden in Europa. Dat is een financiële ramp, en natuurlijk gaat hij het geen tweede keer proberen.

Hoe schatten jullie de mogelijke gevolgen in van de akkoorden zoals ze nu voorliggen?

Kijk, in Zimbabwe werkt bijna 20 % van de werknemers in de landbouwsector, en ongeveer 15% in de industrie. Voor deze mensen zijn de gevolgen niet te overzien als de EPA's erdoor komen. Neem de werknemers in de katoensector, een grote sector. Nu is het al zo dat de katoenprijs op de wereldmarkt heel laag staat doordat sommige landen hun katoenproducenten subsidiëren. Iets dat een arm land als Zimbabwe niet kan. Als de prijzen verder dalen, dan gaan onze katoenboeren ten onder. En de arbeidsplaatsen met hen. Hetzelfde geldt voor sectoren als de tuinbouw en de tabak. In de industrie is het

hetzelfde liedje. Zoals in de textielindustrie, die van de katoensector afhangt. Of de voedselverwerking bijvoorbeeld: daar vrezen we de oneerlijke concurrentie met gesubsidieerde producten uit Europa.

Wat doen jullie om dit scenario te veranderen?

Als lid van de Zuidelijk Afrikaanse Vakbondskoepel (SATUC), zijn we betrokken bij beleidsbeïnvloeding. Ook netwerken is essentieel. Daarom hebben we vakbonden uit heel zuidelijk Afrika samengebracht om een gezamenlijk standpunt te bepalen. Dat is onze 'Big Five Declaration' geworden. We hebben hierover ook een folder gemaakt, voor het middenveld in onze regio in het algemeen, en voor de onderhandelaars in naam van ons land in het bijzonder. Daarnaast organiseren we ook tal van workshops voor alle geledingen van de vakbonden: secretarissen, educatiediensten, personeel en leden. We willen hen helpen in het analyseren van het beleid. Als ze dan in het tripartiete overleg zitten, weten ze hoe ze de belangen van hun leden kunnen behartigen.

Internationaal netwerken is blijkbaar heel belangrijk voor jullie?

Inderdaad. Wat belangrijk is voor Zimbabwe, is belangrijk voor Mozambique of Zuid-Afrika. Samen kunnen we onze stemmen luider laten klinken. Maar ook onze relaties met het Noorden willen we aanhalen. Als vakbonden in het Noorden bij hun overheden lobbyen, is de kans groter dat de inhoud en de gevolgen van de EPA's veranderd kunnen worden.

Opgetekend door Isabel Wagemans

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Kleurrijke Gezondheidsdag in Limburg

Biologisch tuinieren, veilig zonnen, tai chi, volksspelen allerhande: het ruime aanbod aan stands en workshops won het ruimschoots van de dreigende wolken op 9 september tijdens de Gezondheidsdag van De Voorzorg Limburg te Kelchterhoef. Met een portie salsa en djembé kon je ook van andere culturen proeven. Dat was ook het geval aan de FOS-stand. Daar kon je de kleuren van Mozambique en hun betekenis ontdekken, tijdens de workshops die schilderes Olga Dengo begeleidde. Gezondheid in Mozambique was eveneens een gesmaakt thema aan onze stand, waar 254 deelnemers aan de hand van videofragmenten twee vragen konden beantwoorden over Antonietta. Zij is een Mozambikaanse vrouw die net zoals 1 op 8 landgenoten met het aidsvirus leeft, en actief is als aidsconsulente. Uit de juiste antwoorden trokken we 20 namen, die je op onze website kan terugvinden. Deze mensen ontvangen het FOS-pakket binnenkort bij hen thuis.

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Winnaars maandloon bekend

Je kon er een heus maandloon mee winnen, dus hopelijk heb je ze opgemerkt: tussen 16 april en 31 mei hingen er affiches en lagen er deelnemingsformulieren in de loketten van ABVV en de socialistische mutualiteiten. Misschien heb je zelf het deelnemingsformulier ingevuld met de vraag 'Wat is het maandloon van een Namibische landarbeider?'. Het

juiste antwoord was 46 euro per maand. Onleefbaar, ook in Namibië. Maar wel een bedrag dat wij over hebben om dit probleem op een ludieke manier aan te klagen. De respons was navenant en een onschuldige kinderhand heeft uit de honderden juiste antwoorden per Vlaamse provincie een winnaar geloot: Andrée Goudeyne uit Poperinge (West-Vlaanderen), Veerle Van der Beken uit Gent (Oost-Vlaanderen), Didier Vergouwen uit Antwerpen, Erik Geysemans uit Tremelo (Vlaams-Brabant) en Magda Vranken uit Zonhoven (Limburg). Proficiat!

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Syndicalisten uit Peru en Nicaragua op bezoek

Hoe ziet een vakbond in Peru en Nicaragua eruit? Wat zijn de hete hangijzers op hun werkvloer? Op welke manier kunnen mensen opkomen voor hun arbeidsrechten als ze werken in de informele economie? Het zijn maar enkele van de vragen die zeker gesteld zullen worden aan vijf syndicalisten uit Peru en Nicaragua. Zij zijn bij ons op bezoek van 17 tot 27 oktober. Allemaal zijn ze actief bij vakbonden die door FOS worden gesteund. Op 20 oktober kan je hen ontmoeten op de Dag van de Internationale Solidariteit die dit jaar in Oostende plaatsvindt. Van 22 tot 25 oktober nemen ze deel aan de vormingsweek 'Waardig Werk', georganiseerd door ABVV West-Vlaanderen en FOS. Op 18 en 26 oktober kan je een debat met hen bijwonen, georganiseerd door ABVV-Oost-Vlaanderen.

Ervaring en kennis uitwisselen tussen syndicalisten uit Noord en Zuid, dat is het doel!

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Viva Bolivia!

Voor het tweede jaar op rij bezochten een tiental leden van MJA en Bond Moyson Oost-Vlaanderen Bolivia. De plaatselijke FOS-partners lieten hen kennismaken met het dagelijkse leven en met de gezondheidsproblematiek. Pol Hoste uit Gent was een van de deelnemers: "In de wereldberoemde mijn van Potossi werd onze hele groep geconfronteerd met vroeg 19e eeuwse werkomstandigheden. Op het moment zelf waren de emoties misschien sterker dan de sociale verontwaardiging over de beestachtige werkomstandigheden, maar het is een ervaring die iedereen is bijgebleven en ongetwijfeld heeft bijgedragen tot het politiek bewustzijn."

De Bolivianen hopen van harte dat hun Belgische vrienden nu gewapend zijn met de nodige kennis om samen op te komen voor het recht op gezondheid. Dat kunnen ze volgend jaar zelf komen beproeven, want de Bond Moyson en FOS nodigen een delegatie van Bolivianen naar ons land uit.

Meer hierover op <http://vivavivabolivia.blogspot.com>.

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Culinaire wereldreis in Bokrijk

Het was letterlijk en figuurlijk mooi weer tijdens 8ste editie van het Limburgs Wereldfeest op zondag 26 augustus. Een massa van 20.000 bezoekers kwam genieten van een culinaire smeltkroes van culturen rond het thema 'Recht op Voedsel'. Vissen drogen, pinda's roosteren, confituur maken...: je kon met eigen ogen zien hoe men in tropische temperaturen op traditionele manieren voedsel bewaart. Al fietsend kon je de kilometers berekenen die jouw dagelijks menu aflegt. Het schevetafel-dessertenbuffet maakte de bezoekers duidelijk dat meer dan een kwart van de bevolking moet overleven met minder dan 1 dollar per dag. FOS-kern SocSol Limburg vertelde samen met Trias een beeldverhaal over microkredieten: hoe vrouwen met een lening kleine handeltjes opzetten en zo hun ontwikkeling in eigen handen nemen. Het Limburgs Platform Ontwikkelingssamenwerking tekende voor een perfecte organisatie en jong en oud beleefden een onvergetelijke ontdekkingsreis door het Zuiden.

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Ladies in Red op zoek naar Supervrouw

Als het gaat over gelijke rechten voor vrouwen en mannen, hebben we een flink stuk van de weg afgelegd, maar hebben ook nog een lang eind voor de boeg. Niet alleen in eigen land. Wereldwijd gaan vrouwen dagelijks de strijd voor hun rechten aan, en eisen ze hun plaats in de maatschappij en haar organisaties op. 'Vrouw en werk' en 'vrouw en vrije tijd' zijn dan ook de centrale thema's op de nationale vrouwendag van dit jaar. Deze zesendertigste editie vindt plaats in de Vooruit in Gent op 11 november. Het programma zit boordevol debatten, optredens, tentoonstellingen en workshops. En natuurlijk zullen de Ladies in Red – bestaande uit ABVV-vrouwen, Zij-kant, VIVA-SVV en FOS – ook van de partij zijn. Met een interactieve stand kaarten we de hedendaagse stereotiepen aan. Wil je nagaan of ook jij een 'supervrouw' bent? Kom dan zeker langs en doe de test!

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

Peru: vakbondsstrijd niet gemakkelijker na aardbeving

María, Cristina en hun familie zouden heelhuids uit de aardbeving zijn gekomen.

In oktober organiseren FOS en ABVV West-Vlaanderen samen een uitwisselingsweek met Latijns-Amerikaanse partners. Er komen 3 vakbondsmedewerkers uit Peru en 2 uit Nicaragua om het met militanten van ABVV te hebben over het vakbondswerk in de informele economie. Françoise Vermeersch van ABVV West-Vlaanderen was in augustus in Peru om een en ander voor te bereiden. Vlak voor haar terugkeer was ze getuige van de zware aardbeving die het land trof. Een persoonlijk verslag.

Ica, 4 augustus

María en Cristina zijn militanten van de vakbond in Ica. Zij wonen in 'asentamientos humanos'. Dat zijn sloppenwijken waar duizenden inwijkelingen uit de berggebieden wonen. Zij komen naar dit woestijnachtige kustgebied, omdat er werk is voor landarbeiders. In de bergen is er geen werk, geen infrastructuur, geen toekomst. Voor 3 à 4 euro per werkdag van 10 à 15 uur kweken ze asperges, paprika, citrusvruchten, katoen, ... voor de export naar Europa en Noord-Amerika. Vele huisjes bestaan uit riet en zeilen. Na een paar jaar hard werken en sparen, kunnen ze een stenen huisje bouwen. Er is elektriciteit, maar voor drinkwater moeten ze wachten op de bevoorrading door een

vrachtwagen. Riolen bestaan al helemaal niet. Dit is het lot van de ongeveer 70.000 landarbeid(st)ers in de regio van Ica.

María en Cristina proberen hun burens te overtuigen dat ze rechten hebben als arbeiders, dat ze sterker staan als ze zich verenigen in de vakbond. De burens knikken instemmend als ze het hebben over de mensonwaardige omstandigheden waarin veel van hen wonen en werken, maar niemand lijkt zich lid te durven maken van de vakbond. De meesten werken met tijdelijke contracten en ze zouden hun job kunnen verliezen.

De regering trekt zich weinig aan van het lot van deze mensen: ze zijn ontsnapt aan de constante hongersnood die in de bergen heerst, en ze horen ook niet meer bij de 45% extreem armen die het land bevolken. De regering stelt nu een sociaal pact voor om aan de schrijnendste situaties een einde te maken, maar waardig werk staat niet op het programma. En zo kunnen de multinationals profiteren van de zwakke situatie van deze migranten in eigen land... De toehoorders zijn wel onder de indruk dat de arbeiders in België zich hun lot aantrekken.

Lima, 15/08/2007, 18u40

Ik ben op bezoek bij de vakbond in Lima. Plots begint heel het gebouw te schudden en te beven. Het gebouw wordt geëvacueerd. Op het plein is de straatverlichting uitgevallen, honderden mensen staan er onthutst rond te kijken. Na 2 minuten houdt het beven op. Alle mensen rondom mij beginnen te bellen met hun GSM's. Tevergeefs. Een radio wordt aangezet. Er komen bitter weinig berichten binnen. De beving zou gevoeld zijn tot in het noorden van Peru en ook in het Amazonegebied. Maar geen nieuws uit het zuiden van het land.

Op het plein pogen honderden mensen een bus, een taxi of een colectivo te nemen. Iedereen wil naar huis. De telefoon doet het niet, dus is het onwetendheid troef. Hoe zou het zijn met de familie? Hoe zou het zijn met hun huis? Het was zeker 30 jaar geleden dat de mensen nog zoiets hadden meegemaakt!

Pas donderdagochtend dringt de omvang van de natuurramp ten volle door tot Lima, Peru en de rest van de wereld: de hele regio rond Pisco, Ica en Chincha zijn grotendeels verwoest door een aardbeving van bijna 8 op de schaal van Richter. Honderden doden, duizenden gewonden, tienduizenden daklozen. Wegen, scholen, hospitalen en vooral huizen zijn vernield.

16/08/2007

Het nieuws uit de regio van Ica en Pisco raakt wereldwijd bekend. Hoe zou het zijn met María en Cristina en hun burens? Eerste berichten van de vakbond uit de getroffen regio stellen mij alvast een beetje gerust: María, Cristina en hun familie zouden heelhuids uit de aardbeving zijn gekomen. Het zijn wel de asentamientos humanos die het zwaarst getroffen zijn. Meer nieuws kan ik niet krijgen. Ondertussen blijven de cijfers over slachtoffers oplopen: 33.900 gezinnen dakloos, 510 doden, duizenden gewonden... Ik kan maar raden dat het vooral zij zijn, die al heel weinig hadden, die het meest hebben verloren. De strijd van María en Cristina zal er niet makkelijker op worden...

Françoise Vermeersch, politiek en syndicaal diensthoofd ABVV West-Vlaanderen.

Wereldkeuken: Nhopi dovi (Pompoensaus met pinda's)

In Zimbabwe maakt men dit lunchgerecht met mashamba: een Zimbabwaanse variëteit van de pompoen, die opvallend veel lijkt op de meloen, maar groen vruchtvlees heeft. Nhopi dovi is een recept van de Shona-bevolking, en doet het goed bij kinderen.

Ingrediënten voor 4 personen:

- 1 middelgrote mashamba of pompoen, geschild, van zaad ontdaan en in blokjes gesneden
- 500 ml water
- 500 gr aardnoten(pinda)pasta
- zout of suiker naar smaak

Kook de mashamba of pompoen in het water tot hij goed gaar is. Het vruchtvlees moet heel zacht zijn en gestampt kunnen worden. Giet het water af. Roer de aardnotenpasta erdoor. Prak dit samen tot een romige, gladde massa.

Voeg, afhankelijk van uw smaak, suiker of zout toe. Serveer als warme of koude lunch. Koude nhopi dovi wordt enigszins geleachtig.

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

FOS-spotting

60 jaar S-plus

2 oktober 2007

Elisabethzaal, Antwerpen

FOS-campagnestand

Kaderdriedaagse S-plus West-Vlaanderen

4 oktober 2007

Barkentijn, Nieuwpoort

Speel mee met Roselien en Georgette

i Salud !

Kaaifeesten

6 oktober 2007 vanaf 14u

Zakkaai, Geraardsbergen

FOS-campagnestand door FOS-kern Geraardsbergen

Dagvorming 'Globalisering bij ons en in de maquila'

ABVV Oost-Vlaanderen: 10 oktober, Gent en 14 november, Sint-Niklaas

ABVV Vlaams-Brabant: 15 oktober, Leuven

Reis met FOS-bezoeken naar Zuid-Afrika

8 tot 23 oktober 2007

In samenwerking met S-plus West-Vlaanderen

Uitwisseling syndicalisten uit Nicaragua en Peru over informele economie

17 tot 27 oktober

West-Vlaanderen

In samenwerking met ABVV West-Vlaanderen

Dag van de Internationale Solidariteit

20 oktober 2007
Duin en Zee, Oostende
FOS-campagnestand en spel
Org. ABVV West-Vlaanderen

Vrouwenkracht = vredesmacht

20 oktober 2007
Vredeshappening in het centrum van Ieper
Ladies in Red met FOS
Org. Wereldvrouwenmars

Nationale Vrouwendag

11 november 2007
Vooruit, Gent
Ladies in Red met FOS
Org. V.O.K.

Reuze Baby- en Kinderrommelmarkt 2007

18 november 2007
Grenslandhallen, Hasselt
FOS zet partnerschap De Voorzorg – Mozambique in de kijker
Org. De Voorzorg Limburg

[FOSFOR: inhoudstabel](#)

FOS in 2006 – jaarverslag

We kunnen onmogelijk alles wat we in 2006 gedaan hebben, opsommen. Daarom geven we hieronder een greep uit onze activiteiten in Vlaanderen en in onze partnerlanden. Wie graag een exemplaar van het uitgebreide jaarverslag ontvangt, geeft ons een seintje op 02 552 03 00. Je kan het ook raadplegen op www.fos-socsol.be.

Globaliseren kan je leren

In samenwerking met de vormingsdiensten van het ABVV West-Vlaanderen, Scheldeland en Vlaams-Brabant, gaf FOS in 2006 verschillende vormingen over Internationale (vakbonds)solidariteit.

Er werden twee verschillende vormingen gegeven over globalisering en de gevolgen voor arbeidsrechten in Noord en Zuid. De eerste vorming, 'Gats in je kennis?' legde de klemtoon op de verbanden tussen liberalisering en privatisering van openbare diensten in Noord en Zuid. Een tweede vorming 'Globalisering bij ons en in de maquila' woog de voor- en nadelen van de globalisering af. Telkens werd gestart vanuit de ervaringen van de militanten zelf. Op die manier werden de vormingen boeiende en interactieve dagen. Ook in de toekomst blijven we deze vormingen actualiseren en aanbieden.

i Salud !

'Santé', 'Gezondheid', 'Proost'...twee glazen klinken tegen elkaar en we wensen elkaar een goede gezondheid toe. ¡Salud! zeggen de Bolivianen, letterlijk 'gezondheid' in het Spaans.

In september 2006 trokken een tiental leden van MJA en/of Bond Moyson Oost-Vlaanderen in samenwerking met deze organisaties en FOS naar Bolivia, om een realistisch beeld te krijgen van de gezondheidszorg. Ze bezochten er enkele FOS-partners en andere organisaties die werken rond gezondheid en namen ruim de tijd om te luisteren naar de mening van de Bolivianen zelf. Na de inleefreis werd hun informatie en ervaringen gebundeld in een spel: ¡Salud! Spelenderwijs ontdekken de deelnemers hoe de Bolivianen leven en hoe ze aankijken tegen gezondheid. Dit spel loopt momenteel nog steeds in de afdelingen van de socio-culturele verenigingen van Bond Moyson Oost-Vlaanderen. MJA gaat ermee op pad naar scholen toe. Je kan het ook ontlend bij FOS.

Antwerpen Ondersteboven

Maar liefst 1000 mensen vonden op 21 mei 2006 de weg naar de vele activiteiten in Antwerpen, die door tal van verenigingen werden aangeboden, om de stad op een andere manier te bekijken

Maar er was ook aandacht voor de wereld buiten Antwerpen en daar zorgden wij voor! Elke deelnemer kreeg een 'pillendoosje' waarin de FOS-campagne "Cocktails moeten betaalbaar zijn...als het over aids gaat" uit de doeken werd gedaan. De deelnemers konden ook een 'aids-test' doen of sjoelend meer te weten komen over de kostprijs en toegankelijkheid van een aids-behandeling in Zuidelijk Afrika. Honderden aanwezigen ondertekenden het verzoekschrift en vroegen zo aan de Belgische regering om werk te maken van de strijd tegen armoede en aids. Op de tonen van een kleurrijke fanfare werd de dag feestelijk afgesloten. Voor FOS een meer dan geslaagde activiteit!

Peru: Gezondheidszorg is een recht, ook voor koffieboeren

Sinds 2005 heeft de nationale organisatie van kleine koffieboeren, de Junta Nacional del Café (JNC), het thema 'gezondheid' op haar agenda gezet, en streeft ze naar een verbetering in de hachelijke gezondheidssituatie waarin meer dan 150.000 families van koffieboeren in Peru verkeren. De organisatie krijgt daarbij de steun van FOS.

Een eerste verkennende studie, uitgevoerd in 2006 met de steun van de plaatselijke ngo Ayni Salud, toont aan dat de koffietelers en hun families lijden aan typische 'armoedeziektes': parasitosis, malaria, ondervoeding en bloedarmoede. De gezondheidsposten kampen met een gebrek aan de nodige medicijnen en geschoold personeel. De studie en de workshops maken ook duidelijk dat de koffieboeren – zoals de meeste Peruanen – gezondheid niet beschouwen als een 'mensenrecht' maar eerder als een kwestie van 'geluk of ongeluk'. De JNC wil dan ook in een eerste fase de koffieboeren bewust maken van het recht op gezondheid, en van de verantwoordelijkheden die de Peruaanse staat, de sociale organisaties en de gezinnen hebben op dit vlak.

Cuba: werken aan voedselzekerheid

Cuba kent nog altijd een groot tekort aan eigen voedselproductie. Sinds begin jaren 90 hangt het land meer en meer af van de kleine boerencoöperatieven en steeds minder van de staatsbedrijven. Er is genoeg bebouwbaar grond om voldoende voedsel te produceren, maar er is een nijpend tekort aan landbouwwerktuigen, irrigatiesystemen, zaden, technische opleiding, enz. Daarom steunde FOS in 2005-2007 ANAP (Organisatie van Kleine Boeren) in de gemeente Gibara van de provincie Holguín bij het uitvoeren van een groots irrigatieproject waardoor de plaatselijke voedselproductie vele malen vermenigvuldigd wordt. Wie daar het meest gelukkig mee is, is de plaatselijke bevolking en in het bijzonder de tehuizen voor moeders en kinderen, en bejaarden. De landbouwers zelf hebben een beter inkomen, beschikken over meer voedsel voor eigen verbruik, zijn enthousiast over hun werk en hun perspectieven op lange termijn qua productie en commercialisatie.

ERO: samenwerking om Europees handelsbeleid uit te pluizen

Het European Research Office (ERO) doet aan onderzoek en voorlichting over de relaties tussen de Europese Unie en Zuidelijk Afrika. ERO ondersteunt regionale en nationale netwerken in het Zuiden, onder andere door hen te informeren over het landbouwbeleid van de Europese Unie. Sedert begin 2006 heeft ERO een samenwerkingsakkoord met SACAU, de Zuidelijk Afrikaanse confederatie van landbouwwakbonden. Daarbij ondersteunt ERO deze koepel in de analyse van een negental specifieke thema's, van voedselzekerheid tot gevolgen van bepaalde handelsakkoorden voor de tuinbouw. Sacau gebruikt deze analyses voor het versterken van de capaciteiten van boerenorganisaties. ERO blijft op de hoogte van het nut en het effectief gebruik van deze gegevens voor boer en tuinder in zuidelijk Afrika.

Mozambique: vakbondsmensen leren nieuwe arbeidswetten kennen

In Mozambique stond 2006 in het teken van de discussies over de nieuwe algemene arbeidswet, die het globale kader van de verhoudingen tussen werkgevers en werknemers moet regelen, met inbegrip van de rol van de overheid. De vraag om de oude wet aan te passen kwam vooral van de werkgevers, die hem te protectionistisch vonden en te weinig flexibel. Bovendien zou de nieuwe wet het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen moeten bevorderen. Vooral dat laatste argument trok de vakbonden over de streep om mee te werken aan de nieuwe wet. De vakbondskoepel CONSILMO, partner van FOS, zorgde ervoor dat leiders van arbeidscomités vorming kregen in arbeidswetgeving, maar ook in het onderhandelen van collectieve arbeidsovereenkomsten. De arbeidswetgeving was ook het onderwerp van de vormingsweken voor vrouwencomités, waar verder ook gender, HIV/aids en de familiewet aan bod kwamen.

Zuid-Afrika:

In 2006 is FOS een samenwerking met Women on Farms Project (WFP) en Sikhula Sonke (SiSo) gestart. WFP is actief op de boerderijen in de regio van Kaapstad. Onder de vleugels van deze organisatie werd SiSo opgericht, de lokale bond van landarbeid(st)ers. Die wil men verzelfstandigen, en dat is iets waar FOS hen in ondersteunt. Training is daarbij een prioriteit: voor het leiderschap van SiSo, maar ook op niveau van de boerderijen. Daarom vonden in 2006 cursussen over arbeidsrechten plaats op de boerderijen, en informatiesessies over verschillende thema's zoals uitzettingen, minimumlonen, gezondheid en veiligheid op het werk. Alles samen bereikten die meer dan 600 deelnemers. De ondersteuning van de gezondheidspoot staat ook op het FOS-programma, met het oog op het komende meerjarenprogramma.

Palestina en AC: start van een vruchtbaar partnerschap

In september 2006 breidde FOS zijn programma in Palestina uit en ging het partnerschap van de Algemene Centrale van het ABVV met de vakbond van de petrochemie van start. Deze laatste is aangesloten bij de PGFTU – Palestinian General Federation of Trade Unions. Doel van het project is uitbouw van de vakbondsstructuur vanuit de basis. Tegelijk zette de Algemene Centrale een sensibiliseringsproces in gang bij zijn personeel en leden. In november volgden twee groepen van telkens 25 secretarissen en militanten een vormingstweedaagse, waar zij uitgebreid werden geïnformeerd over de werking van de vakbonden in de door Israël bezette Palestijnse gebieden. Voor deze gelegenheid nodigde de AC de algemeen secretaris en de projectleider van de Palestijnse vakbond naar België uit. Een intensieve kennismaking die het pad heeft geëffend voor een vruchtbaar partnerschap.

Jaarverslag 2006 in cijfers

FOS VZW 2006

1. Onze acties in het zuiden

a) Uitgaven :

AFRIKA

Angola	Begeleidings- en logistieke eenheid	
Angola	Ondersteuning van de vrije syndicaten	1
Angola	IFAD	
Mozambique	Ondersteuning van boeren- en gemeenschapsorganisaties	1
Mozambique	Begeleidings- en logistieke eenheid	8
Mozambique	Ondersteuning van syndicaten	8
Mozambique	Voedselveiligheid (ABVV Sociaal Fonds voedingsnijverheid)	6
Namibia	Ondersteuning van organisaties van kleinschalige landbouwers inzake verhoogde toegang tot productiemiddelen en markten	9
Namibia	Ondersteuning van vakbonden in het bewustmaken van arbeiders over globalisering	8
Zimbabwe	Ondersteuning van vakbonden in het bewustmaken van arbeiders over globalisering	1
Zimbabwe	Ondersteuning van organisaties van kleinschalige landbouwers inzake verhoogde toegang tot productiemiddelen en markten	
Zuid-Afrika	Ondersteuning van organisaties van kleinschalige landbouwers inzake verhoogde toegang tot productiemiddelen en markten	7
Zuid-Afrika	Ondersteuning van vakbonden in het bewustmaken van arbeiders over globalisering	2
Zuid-Afrika	#VERW!	1
Ghana	Voedselveiligheid (ABVV Sociaal Fonds voedingsnijverheid)	6

Totaal Afrika-programma	1.33
-------------------------	------

ZUID-AMERIKA

Bolivia	Versterking van de positie van kleine boeren / inheemsen in de landbouw en de rurale ontwikkeling	1
Bolivia	Begeleidings- en logistieke eenheid	4
Bolivia	Institutionele versterking van vakbondsorganisaties gericht op verdediging van de arbeidsrechten van hun leden	1
Bolivia	Verbetering van de toegankelijkheid tot gezondheidszorg voor armen	8
Chili	Voedselveiligheid (ABVV Sociaal Fonds voedingsnijverheid)	8

Peru	Begeleidings- en logistieke eenheid	
Peru	Ondersteunen van organisaties van kleine boeren	1
Peru	Syndicale vorming. Gedecentraliseerde scholen voor syndicale vorming	1
Peru	Promotie van een solidaire gezondheidszorg	
Peru	Voedselveiligheid (ABVV Sociaal Fonds voedingsnijverheid)	
Ecuador	Ondersteunen van organisaties van kleine boeren	

Totaal Zuid-Amerika programma		8
-------------------------------	--	---

CENTRAAL-AMERIKA

Nicaragua	Arbeid/Maquila	
Nicaragua	Grondbezit en coöperatief beheer	
Nicaragua	Syndicalisme en decentralisatie	
Nicaragua	Gezondheid en mutualisme	1
Honduras	Syndicalisme en arbeid	
Honduras	Sociale zekerheid op het platteland	
Honduras	Arbeid/Maquila	
Honduras	Landbouw en grondbezit	
El Salvador	Gezondheidszorg en coöperatieve beweging	
El Salvador	Grondbezit en coöperatief beheer	
El Salvador	Arbeid/Maquila	
Cuba	Steun aan syndicale vorming bij lidorganisaties	1
Cuba	Seksuele en productieve gezondheidseducatie	
Cuba	Versterking van de leidersrol van de vrouw in de landbouw-coöperatieven	
Cuba	Conflictpreventie door voedselveiligheid	
Cuba	Een Mer©k(x) fiets voor Cuba	
Cuba	Voedselveiligheid (ABVV Sociaal Fonds voedingsnijverheid)	
C-Amerika	Uitbouw regionale begeleiding/ondersteuningseenheid	1

Totaal Centraal-Amerika programma		1.0
-----------------------------------	--	-----

AZIE

Sri Lanka	Sanasa (Tsunami) (12-12)	1
-----------	--------------------------	---

Totaal Zuid-Oost Azië programma	1
---------------------------------	---

MIDDEN OOSTEN

Palestina	Verbetering van de arbeidsomstandigheden van de Palestijnse arbeiders	2
-----------	---	---

Totaal Midden Oosten programma	2
--------------------------------	---

Diverse kleine projecten

Uitzenden van NGO-coöperanten naar het Zuiden	2
Evaluaties	
Europese Unie : blockgrant	1

ALGEMEEN TOTAAL PROJECT UITGAVEN	4.04
---	-------------

b) Inkomsten :

DGOS Programma	3.2
EU Medefinancieringen	
Consortium 12-12	1
Vlaanderen	
Eigen & Andere inkomsten	
FOS Fondsenwerving	
Achterban :	
ACOD	
CMB	
ABVV-WvI	
AC Nationaal	
Solidariteit Oostende	
De Fiets 2006	
NVSM	
P& V	
ABVV Sociaal Fonds Voedingsnijverheid	2
Stichting Anton Spinoy	
Provincies en gemeenten	1
Andere :	
11.11.11	2
CFP	
Via andere organisaties	
Nationale Loterij	

ALGEMEEN TOTAAL PROJECT INKOMSTEN	4.40
--	-------------

2. Educatie (sensibiliseren rond arbeid, gezondheid en duurzaam beleid in mondiale context : meewerken aan de strijd voor meer rechtvaardigheid)

a) Uitgaven :

Loonkost educatie	152.315,06
Werkingskost educatie	49.027,27
Totaal educatieuitgaven	201.342,33

b) Inkomsten :

Subsidies DGOS AP2006	201.070,02
Intresten op DGOS subs 2006	272,31
Totaal educatieinkomsten	201.342,33

3. Dienstverlening (Policy analysis, capacity building & participation in policy debates around EU-ACP relations)

a) Uitgaven :

Loonkost dienstverlening	117.797,05
Werkingskost dienstverlening	19.607,03
Totaal dienstverleninguitgaven	137.404,08

b) Inkomsten :

Subsidies DGOS AP2006	137.236,22
Intresten op DGOS subs 2006	167,86
Totaal dienstverleninginkomsten	137.404,08

4. Onze acties in het noorden en het secretariaat

SECRETARIAAT

a) Uitgaven :

Loonkost algemeen beheer	392.558,38
Werkingskost algemeen beheer	169.503,77
Totaal secretariaatsuitgaven	562.062,15

b) Inkomsten :

Administratie DGOS, EU-proj	406.425,52
Inbreng eigen achterban (oa NVSM, P&V, sp.a), fondsenwerving	109.317,62
Diversen	48.976,57
Totaal secretariaatsinkomsten	564.719,71

POSITIEF SALDO VAN HET BOEKJAAR

2.657,56